

Romano hangos

15 Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

ROČNÍK 20 • ČÍSLO 12 • VYŠLO 20. ZÁŘÍ 2018

zprávy

PRAHA – Zasedání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny vedl letos poprvé Andrej Babiš. Premiér Babiš navrhl dát větší důraz na změnu způsobu čerpání evropských fondů a zrušení výplaty dávek v hmotné nouzi prostřednictvím poukázek. Členové rady a Andrej Babiš se shodli, že dosavadní řízení romských otázek je neefektivní, a proto navrhli zamítnutí Zprávy o stavu romské menšiny za rok 2017 jako gesto nesouhlasu a poukázání na to, že naplňování strategie romské integrace selhává a řada opatření se neplní.

z obsahu

Téma čísla:

Smysl vzdělání

Gejza Horváth:

Romale, akana, abo šoha!
strana 4–5

Seznamte se: Robin Stria,
kandidát za „Zelené“
strana 2

„Pražská romistika
je unikátní...“

Veronika Kačová se ptala
Michala Mižigára
strana 6–7

Potřebujeme pouze romské politiky nebo i romskou politickou stranu?

foto: Sabir Agalarov

Tuto otázku si pokládají všichni zainteresovaní velmi často. Valná většina se pak přiklání k nutnosti romských politiků na komunální, centrální i evropské úrovni. Bezsporu jde o nedostatek, který jako Romové v době rostoucího extremismu a populismu pociťujeme čím dál silněji! Jsem velmi mile překvapen, jak na tuto naši romskou

ne-reprezentaci v politickém prostředí v letošních podzimních volbách reagujeme konkrétními kroky. Podle nedávno zveřejněné analýzy serveru Romea by odhadem do senátních a komunálních voleb 2018 mělo kandidovat více než 150 Romů. To číslo je velmi pozitivní, stejně jako vstupování Romů na kandidátky již existujících de-

mokratických stran. Obecně tento jev vnímám jako zásadní posun ke společné politice nás všech. Romové i zástupci vybraných politických stran pochopili, že k reálné změně ve společnosti je třeba dialog a participace obou stran. Stejně tak může etablovaná politická strana zvýšit romským kandidátům šanci na úspěch. Což bývá v přípa-

dě etnicky zaměřených politických subjektů mnohem obtížnější kvůli málo početné romské populaci, nemluvě o její nízké volební účasti. Ovšem i to má své důvody, kterým se rád budu věnovat hlouběji v jiném příspěvku.

Rostoucí zájem Romů o politiku

Pokračování na str. 4

V první řadě chci zatočit s drogama v brněnských ulicích

Ján Polyák s naší redaktorkou Veronikou Kačovou

foto: Sabir Agalarov

Milí čtenáři, rádi bychom vám představili jednoho z kandidátů v komunálních volbách. Honza Polyák je „člověk – všehochut“, který toho v životě zkusil hodně. Již krátce po revoluci pracoval v neziskových organizacích, podnikal, byl muzikantem z povolání. Nyní pracuje jako asistent prevence kriminality a kandiduje na Magistrát města Brna s politickou stranou Žít Brno.

Honzo, co se ti momentálně honí hlavou? Čím teď žiješ?

Málokdo o tom ví, ale právě já jsem založil před mnoha léty Django Fest a letos jej budu mít organizačně na starosti. Chci tento legendární festival romské hudby zvednout z kolen. Také musím říct, že se mi hlavou honí politika a moje role v ní. Musím říct, že na to, že jsem se o politiku jako takovou a o komunální volby nikdy nějak zvlášť nezajímal, tak se mi nyní přihodilo, že kandiduji na Magistrát města Brna. Oslo-

vila mě politická strana, která má za sebou výsledky své sociální politiky. Dá se říct, že donedávna jsem nezaznamenal, že by nějaká politická strana cokoliv opravdu prospěšného pro „Romáky“ udělala. A Žít Brno je taková první politická výjimka. Za jedno volební období tito mladí dosud nezkušení lidé udělali v bytové otázce víc, než všechny strany předtím dohromady.

Čím tě tato politická strana tak nadchla?

Víte, pro Romy nebo pro Cikány, nebo jak chcete tomuto etniku říkat, nikdo ještě nerozdal 50 bytů. O ty se losovalo na IQ Roma servis, ale stálo za tím Žít Brno. Za zběsilého pokřiku jiných politických stran „Cikánům tolik bytů nedávejte“ a „To jste se zbláznili!“ se tato politika, tzv. Rapid Rehousing, zrealizovala a dnes má cca 90 procentní úspěš-

Pokračování na str. 2

zprávy

SVITAVY – Odsouzený vrah Vlastimil Pechanec, který strávil třináct let ve vězení za rasistickou vraždu Roma Otty Absolona, kandiduje v nadcházejících komunálních volbách jako lídr hnutí Za bezpečné Svitavy. Kandiduje jako člen a nominant DSSS. Informuje o tom server Novinky.cz. „Měl kandidovat už před dvěma roky na hejtmana, pak za něj byla jeho matka. Byl to jen test, teď ve Svitavách ukážeme svou sílu,“ sdělila novinářům členka DSSS ve Svitavách.

OLOMOUC – Několik set Romů z celé České republiky i ze Slovenska se sešlo v sobotu 15. září na jubilejní romské pouti na Svatém Kopečku u Olomouce. Na ojedinělou akci v tuzemsku se letos sjeli už podvacáté. Na pout' každoročně přijíždí 400 až 600 Romů. Cílem romské pouti je podle pořadatelů umožnit účastníkům prezentaci romské kultury, a tím přispět ke sblížení této menšiny s majoritní společností. Mnozí Romové se akce účastní pravidelně každý rok.

PRAHA – Rasističtí fanoušci fotbalové Sigmy Olomouc Tomáš Satorov a Josef Richard minulý týden u soudu popřeli, že by loni při výjezdu na zápas uráželi a napadli muže tmavé pleti cestujícího v pražské tramvaji. Připustili, že viděli závěr incidentu, líčili jej ale tak, že muž naopak ohrožoval jednoho z dalších fanoušků. Za ublížení na zdraví, hanobení rasy a za výtržnictví hrozí dvojici mladíků až osmileté vězení. Napadený cestující vypověděl, že měl strach o život.

CHEMNITZ – Saský ministr vnitra i šéf německé Ústřední rady Židů ostře odsoudili srpnový útok na košer restauraci ve městě Chemnitz, který se odehrál během jedné z mnoha demonstrací proti přistěhovalcům. Informovaly o tom ve čtvrtek agentury DPA a AP. Demonstrace proti migrantům i akce, které se vymezují proti rasismu a pravicovým radikálům, se v Chemnitzu konají od konce srpna, kdy byl ve městě zavražděn mladý Němec. Z činu je podezřelá trojice přistěhovalců.

Robin Stria: „Mám tři cíle – bydlení, zaměstnání a vzdělání“

Robin Stria

foto: Sabir Agalarov

Robin Stria, kandidát za zelené v nadcházejících komunálních volbách je šikovný mladý muž, který rád experimentuje jak s uměním tak s médií, ale nyní i politikou. V Brně začal studovat v roce 2010 a zůstal tady. Po studiích začal pracovat v nevládním sektoru a věnoval se převážně bytové situaci sociálně slabších občanů města Brna. Nyní se věnuje komunitní práci v pavlačovém domě v městské části Brno-střed. Věnuje se komunitní práci přes projekty Úřadu vlády a podílí se na založení on-line televize jako programový ředitel.

Můžeš čtenářům Romano hangos představit stranu, za kterou kandiduješ? Strana zelených mně nabídla realizovat moje cíle. V Brně se skoro všichni známe, a tak dlouholeté přátelství s panem Oplatkem vyústilo v kandidaturu a následně vstup do strany. Akcent na férovost a dobré hospodaření s veřejnými, ale i přírodními zdroji je pro mě základním principem politiky vůbec. U Zelených jsme otevření, takže věřím, že skrze tuto platformu mám možnost přivést Romy k politice, aby mohli reálně rozhodovat o věcech týkajících se nás občanů žijících v lokalitě.

Romové mají hodně potřeb. Kdybys měl vybrat dvě nejpalčivější, jaké by to byly a jaká řešení bys pro ně navrhoval?

Vybrat dvě hlavní potřeby Romů je jako ptát se běžce maratonu, jaké dvě hlavní potřeby cítí před cílovou páskou. Jako národ jsme urazili dlouhou cestu od kočování až po měšťanský život na univerzitách. Důležité jsou potřeby bezpečí, seberealizace a uznání. Diskriminace v přístupu k bydlení, zaměstnání a vzdělání vede ke ztrátě důvěry ve společnost, ať ji nazveme majoritou nebo komunitou, tato důvěra je prostě pryč. Proto jako ta nejdůležitější potřeba z mého pohledu, jak znám lidi, se kterými se setkávám každý den, je vybudovat znova důvěru ve společnost. Věřit, že jako společnost a společenství můžeme fungovat. Věřit i sami sobě, že můžeme opravdu ovlivnit své životy a změnit svou budoucnost. Romové potřebují věřit sami sobě i navzájem a taky vidět, že někdo vkládá důvěru v nás Romy. Teprve pak přichází opravdové změny k lepšímu, které jsou dlouhodobě udržitelné.

Co bys chtěl vzkázat čtenářům Romano hangos, potažmo svým voličům? Romale, já vám opravdu věřím, že najdete odvahu jít k volbám a rozhodnout, který z romských kandidátů bude reprezentovat naše zájmy. Budu moc rád, když i vy budete věřit mým cílům a dáte mi váš hlas. Tyto volby jsou důležitější, než se zdá. Demokracii ohrožují ti nejvyšší politici, které naše potřeby vůbec nezajímají, a proto je teď důležité ukázat, že si to nenecháme líbit a že se už ohýbat dál nebudeme. *rozhovor vedl Sabir Agalarov*

V prvé řadě zatočit s drogama...

Dokončení ze str. 1

nost. To znamená, že Romové žijí tam, kam je dali a mají zaplacené účty. Vím pouze o jedné výjimečné rodině v Medláncích, se kterou není okolí objektivně spokojené. Ale lidi ze Žit Brno i tyto problémy řeší a snaží se to udělat tak, aby projekt měl stoprocentní úspěšnost. O lidi, kteří odešli z neunosných prostorů ubytovny Šámalova a museli jít do Komárova, se také Žit Brno stará, sehnali jim byty. A já toto vidím jako opravdu vstřícné gesto, i přes to, že se jedná o nepopulární kroky. Čili, Žit Brno je pro mě jediná politická strana, kterou můžu označit za antipopulistickou. Všichni potřební podle nich mají nárok.

Romská komunita má v současnosti hodně potřeb. Kdybys měl vybrat dvě nejpalčivější potřeby, které by to byly a jak bys je řešil? V první řadě bych jako zvolený zastupitel nastoupil na drogy. Protože právě od drog se odvíjí mnohé další problémy nových generací českých občanů romského etnika. To, že Romové dělají nepořádek na ulici, že odhazují papírky, co si budeme povídat, nevidím jako důležitý problém. Je to věc temperamentu a hluboce zakořeněných zvyků. Když přijedeš do Itálie nebo do Španělska, také uvidíš všude se povalovat papírky a drobný odpad v ulicích. O to se mají postarat uklidové služby města Brna. Romové neničí asfalt ani fasády budov. Čili drogy považuji za problém, od kterého se odvíjí prostituce, drobné krádeže, nechut' se učit a měnit životní styl k lepšímu. Začal bych potírat dealery i ty drobné prodávce pervitinu, heroinu a jiných levných sebevraždných drog.

Jak bys to udělal?

Nevím. Chtělo by to tady novou krev v řadách protidrogové policie. O těch lidech, kteří prodávají, se ví. Oni čekají na tzv. velké ryby a zcela zanedbávají, řekněme, obyčejné řadové vaříče a pouliční prodejce. Nám, asistentům prevence kriminality, kolikrát Romové ukážou na barák, přímo na dveře toho, kdo vaří nebo prodává. My to oznamujeme policii a stejně se nic neděje. Když se nějaký Rom nebo Romka předávákuje drogama, není o tom ani zmínka v novinách, jako by se nic nedělo. Za 15 let se tady takových úmrtí odehrálo opravdu dost. Jinak je tady zločinnost úplně stejná jako v jakémkoliv jiné čtvrti. Vraždy, znásilnění, loupežná přepadení tady opravdu nejsou na denním pořádku.

Stalo se ti něco neobvyklého jako asistentovi za posledních šest let v lokalitě?

Stalo, a dokonce jsem byl za jednu příhodu vyznamenán na Ministerstvu vnitra. Jednoho krásného dne se po ulici Bratislavská pohyboval trochu vyšší rychlostí muž a vběhla mu pod auto malá romská holčička. Hodně lidí to vidělo a tak se kolem auta posbíralo přes padesát dospělých Romů a existovala skutečná hrozba, že by mohli vzít spravedlnost do svých rukou. A jenom díky tomu, že mě tady znají, tak se mi podařilo tento rozvášněný dav udržet v klidu do té doby, než přijela za dvě hodiny sanitka a policie. Tak to byla příhoda a věřím, že by se na mém místě takto zachoval každý.

Slyšel jsi něco o tzv. Vaňkovka gangu? Mělo se jednat o nějakou agresivní skupinu mladíků, která se věnuje bojovým sportům. Tato omladina údajně napadala lidi v centru Brna i v jiných městských částech. Nevíš o tom něco? Abych pravdu řekl, dozvěděl jsem se o tomto brněnském „fenoménu“ poměrně nedávno. Měl to být gang o síle asi sto třiceti chlapečků a mezi nimi bylo i pár Romáků. Nebylo to ani padesát na padesát. Podle mě to byl určitými politickými skupinami uměle nafouklý „předvolební problém“ a nedivil bych se, jestli nebyl uměle vyvolaný. Děcka dělaly ostudu. Moji kolegové byli posíláni do Vaňkovky, aby monitorovali, jestli se tam něco děje nebo ne. A nikdo nikdy na nic nenarazil. Ale noviny a fejsbuk pak byly plné Slušných lidí, kteří se zasadili o to, že problém Vaňkovka gangu je vyřešen. Tak posuďte sami, jak to asi ve skutečnosti bylo. Tak tato banda Slušných lidí, na jejichž kontě je spousta méně či více závažných trestných činů, údajně domluvila mladým nezbedům, aby se již chovali slušně.

Vraťme se na chvíli k podstatě programu Rapid Rehousing. Jakou máš ty zkušenost se soužitím Romů a neromů jako člověk, který skvěle zná mentalitu obou skupin? Já mám svoji osobní zkušenost. Bydlel jsem v baráku se svojí ženou a dvěma syny na ulici Poříčí asi 30 let. Lidi se na mě samozřejmě od začátku dívali škaredě, a to i přesto, že jsme měli smíšené manželství. Manželka byla Češka. A dneska je situace taková, že když mě lidi z toho baráku zahlídnou ve městě, tak za mnou valí ještě deset metrů a vykazují všechny známky toho, že mě vidí rádi. Čili jejich zkušenost se mnou byla za těch 30 let natolik pozitivní, že počáteční negace se rozplynula jako pára nad talířem.

Dnes je situace úplně jiná, o dost horší. Dnes, v době, kdy televize straší a výroky na sociálních sítích připomínají přepisy sklepních mučení španělské inkvizice, to Romové v každodenním životě nemají jednoduché. Lidé se bojí nepřizpůsobivých zločinců. Dokonce se jich bojí i samotní Romové, i když jsou tak označováni (směje se). Já netvrdím, že všichni cikáni jsou v pohodě. Nejsou! V pohodě jsou ale celkem početné velice kulturní rodiny, které si zaslouží život v jakémkoliv lokalitě mezi bílými lidmi. Jejich velmi šikovné děti si zaslouží to nejlepší vzdělání, přátele a vyrovnaný vztah okolí.

Jak je na tom podle tebe dnešní romská mládež?

Romská mládež podle mě silně upadá do stereotypu této lokality. Chodí do debilních škol s debilní výukou, nemají okolo sebe žádné české kamarády, jenom sebe navzájem. Když jdou pak na školu mezi bílý děcka, tak okamžitě narazí na jinou komunikaci, na jiný humor, na jiné zájmy. Mají obrovskou mezeru ve vzdělání. Když vyjdou devítku, tak mají úroveň sedmé třídy. Od toho se pak odvíjí jejich nástup na střední školu. Bílý děcka se s nimi baví často nechtějí, každý se raději od cikána distancuje. V tomto smyslu je situace bolestivě nešťastná a to je potřeba krůček po krůčku měnit, ale nesmí to zase trvat dalších padesát let.

Ty jsi vychoval dva napůl romské syny. Oba žijí plnohodnotný život. Jak jsi to dokázal jako otec ohrožených jedinců?

Moji synové oba od začátku chodili do normální školky, já i moje žena jsme s nimi jezdili na lyže, hráli fotbal, hráli hudbu a rozvíjeli se po všech stránkách. Chodili do smíšené školky. Byli tam romský děcka i bílí. Když někdo zlobil, dostal na zadek, když někdo byl hodný, dostal pochvalu. Učitelky se chovaly ke všem stejně. Pak když nastoupili na základku, tak byli na tom stejně jako ostatní. Učili se průměrně, protože byla taková doba. Jeden se vzhlížel v Jimmy Hendrixovi, druhý v Lenny Kravitzovi, oba hráli na kytaru a lámali dívkám srdce.

Společně jsme rozhodili jejich pubertu a dnes z nich nejsou profesoři ani doktoři, ale jsou to kluci, na které je spoleh, mají rodiny a jsou po všech stránkách v pohodě, mají ženy, po dvou děckách, chodí do práce.

rozhovor vedl Sabir Agalarov
foto: Sabir Agalarov

Anketní otázka

Co se podle vás skrývá pod pojmem vzdělání?

Ladislav Balog, Brno

Vzdělání je poznání, dveře do světa, obohacení sama sebe... můžu to nazvat různými jmény. Jisté je však to, že vzdělání je pro nás velice důležité, jak pro Romy, tak pro neromy. Je to něco, co z nás dělá otevřené lidi, skrze vzdělání se sami rozvíjíme a zdokonalujeme. Pro mě je vzdělání vysoká priorita, bez vzdělání bych nebyl nic.

Lukrecius Kišš, Karviná

Moje dcera právě nastoupila do školy. Budu velice rád, když se bude výborně učit. Chtěl bych, aby vystudovala a měla dosaženou střední školu s maturitou. Dneska vzdělávání taky určitě obnáší finanční prostředky. Určitě se budeme věnovat tomu, aby vystudovala a měla super život.

Romana Mazurová, Nymburk

Asi to nebude úplně k věci, ale s naším kloučkem nacházíme přirozené vzdělávání v lesní školce a hodláme pokračovat v lesní škole - komunitní vzdělávání s přezkoušením v ZŠ. Určitě je fajn mít „oficiální“ vzdělání (zákonem je dané, a přesto je v naší zemi tolik negramotných). Čím dál víc mi přijde přirozené nacházet ve svém okolí partnerské prostředí pro růst a poznávání světa. Ostatně my dospělí přeci rosteme s dětmi a ony nám otevírají oči a my tak můžeme poznávat skrze ně ten skutečný svět, kde se komunikuje skrze srdce, v důvěře a partnerství.

Martina Vančáková, Praha

Každý občan České republiky by měl mít přístup ke kvalitnímu vzdělání, bez bariér jazykových, sociálních či jiných. Kvalitní vzdělání by pak mělo každému dát rovné šance obstát na pracovním trhu, reagovat na aktuální stav poznání a společnosti, a používat takové metody, které udělají vzdělávání pro děti i dospívající zajímavé a smysluplné.

Andrea Kačová, Nový Jičín

Nejspíš dosažené studium, vystudovaná škola. Velice důležitá etapa člověka, ale neméně důležité je pro mě vzdělání, které ve škole nevystudujeme. A tím je škola života.

Nela Taha Armutidisová, Brno

Vzdělání je základní právo, které by mělo platit pro všechny děti na celém světě bez ohledu na jejich původ, pohlaví nebo rodinné zázemí. Bohužel na světě je stále až 57 milionů dětí, které se do školy nedostanou. Důvodem může být chudoba, válka i diskriminace. Největší podíl negramotných je v subsaharské Africe, ale ani u nás (v demokratické, moderní, rozvinuté evropské zemi) bohužel stále ještě nemůžeme mluvit o rovnosti přístupu ke vzdělání. Dokud budou existovat segregované školy v sociálně vyloučených lokalitách a kvalita vzdělání bude záviset na ekonomickém zázemí rodiny, nemůžeme nikdy říct, že u nás jsou lidská práva dodržována.

Anketu zpracovala Veronika Kačová

Legends vystoupí v Brně

Tým Romano hangos se na vás obrací s velmi příjemnou zprávou, a to zejména pro romskou veřejnost, romské kapely a romské hudebníky. Dne 2. 10. 2018 zavítá do Brna historicky poprvé člen legendární světové hudební formace Earth, Wind and Fire, Al McKay. Vystoupí v rámci Jazz Groove Brno, v prostorách brněnského Bobby centra. Skupina dlouhodobě inspirovala a stále inspiruje velký počet romských kapel a muzikantů při jejich hudební tvorbě. Jako velmi dobrý příklad může posloužit romská funková skupina Gulo čar z Brna, která se tzv. Fajery velmi inspirovala při své vlastní hudební tvorbě. Právě Gulo Čar si pro svou muziku získala velký počet posluchačů napříč společností a v roce 2004 obdržela jako hudební skupina prestižní hudební ocenění v žánrové kate-

gorii world music, udílené Akademií populární hudby, Anděl 2003. Obecně jsou EWF pro romské posluchače velmi oblíbeným a pravidelným poslechem.

Earth, Wind & Fire (v překladu: Země, Větr a Oheň), jsou legendární groove funky R&B kapela, která se zformovala v Chicagu roku 1969. Jejich hity jsou nadčasové a známé všem generacím (např. September, In the Stone či Boogie Wonderland), skupina byla přijata v Rock and Roll Hall of Fame a Vocal Group Hall of Fame (síně slávy), získali deset cen Grammy a čtyři ocenění americké hudby. Svým celosvětovým prodejem alb (90 milionů) se zapsali mezi nejvýdělečnější hudební umělce světa.

Al McKay je kytarista původní sestavy i autor mnoha jejích hitů. Producentsky se podepsal pod me-

gahit September, dále spolupracoval na skladbách Saturday Nite, Pride, Magic Mind a mnoha dalších. Získal celkem šest cen Grammy a 14 nominací na Grammy. A to nejen v rámci svého dlouhého působení v EWF, ale například i za spolupráci s Tinou Turner nebo The Emotions.

Nyní jako Al McKay's Earth, Wind & Fire Experience jezdí po celém světě, hrají hit za hitem v originálních tóninách, s originálním feelingem a nabízí ohromující vitální performance, kde každý člen kapely udržuje vysoký standard originálního dokonalého zvuku Earth, Wind & Fire.

Dámy a pánové, doražte na tuto ojedinělou hudební akci 2. října 2018 do Bobby centra v Brně a poznejte autenticitu EWF osobně!

Tomáš Ščuka

komentář

Opravdu si čhave nerozumí s bílými?

SABIR AGALAROV

Někdy slychávám, že si romská děcka nerozumí s bílými – mají údajně jiný humor a odlišné zájmy. Problém této jen částečně pravdivé situace tkví v tom, že porozumění s okolím není to, za čím lidi jdou do školy. Štěstí ve škole jako souhrn pocitů z vlastní úspěšnosti korunovaný respektem ostatních je výsledkem studijního snažení se každého jednotlivce. Věřte, že česká škola není vůbec těžká a každý mladý Rom ji zvládne se skvělými výsledky, když do ní bude chtít chodit a pravidelně se učit.

Zpět ale ke vzájemnému porozumění! Člověk, který přichází na svět dnes, se liší od člověka, který přicházel na svět před sto lety, v první řadě tím, že si velmi brzy uvědomuje množství lidí, které okolo něj žije a navzájem si konkurují. Každý Rom nebo Romňi je jeden člověk ze sedmi miliard lidí! Jen si to představte! Tichá nevraživost založená na intuitivním vnímání vysoké míry konkurence začíná již ve školce a pronásleduje každého – bílého, černého, fialového i zeleného mladého jedince, stejně jako neviditelná noha pracovního trhu pronásleduje jeho rodiče.

Čili tvrzení, že romská děcka si nerozumí s bílými, je stejně pomíjivé a bez jasných obrysů problému. Oni si totiž nemají proč rozumět. Stejně jako si bílá děcka nemají proč rozumět. Je snad poměřování si smartfonů a dovolených s rodiči zdravá komunikace? Proč si nepoložit tedy stejnou otázku jinak? Proč si děcka z majority nechťejí rozumět s romskými? Anebo, proč se romská děcka nezajímají o život těch neromských? A proč si mají vůbec rozumět? To přeci není žádná povinnost! Povinnost každého žáka je rozvinout své schopnosti učit se a řešit problémy, tak aby sám ze sebe měl pocit naplnění. Pokud si někdo staví za cíl najít si kamarády z majority, věřím, že mu stačí zajít do nějakého kroužku a tam být o něco lepší než ostatní. Češi rádi obdivují každého, kdo něco umí lépe, i když nemá peníze. I to ale není to pravé přátelství.

Každý romský kluk a holka si musí uvědomit důležitou věc. Všichni jsme přišli na tento svět sami a sami z něj i odejdeme. Vše, co tady dokážeme, dokážeme jen a pouze sami sobě. Jen malý okruh nejbližších přátel bude mít z našich úspěchů upřímnou radost. Vše ostatní není důležité. Porozumění s okolím přichází se zkušeností a plynulým odbouráváním strachu z okolí. Není jednoduché zbavit se strachu z majority – ona je strašidelná. Ale na druhou stranu není o nic strašidelnější než strašidelná počítačová hra. Proto si vyberte správné nástroje, vyzbrojte se úsměvem a vězte, že nic nedokáže ostatní tak naštvat a zároveň pobavit jako upřímně dobrá nálada.

Romové, jestli vám už je 18 let, běžte volit a zvolte si svoje představitelky do politiky. Jak se ví, ryba smrdí od hlavy, a jestli chceme romskou situaci zlepšit, je potřeba do rybí hlavy dostat čerstvé a svěží myšlenky.

20 tisíc za nenávist

Tachovský okresní soud udělil 26leté ženě z Tachova za nenávistný komentář pod fotografií teplických prvňáčků osmiměsíční podmíněný trest se zkušební lhůtou na 1,5 roku. Musí také zaplatit pokutu 20 000 Kč. Rozhodnutí není pravomocné. Informovala o tom Česká televize (ČT). Do teplické třídy chodí převážně romské, vietnamské a arabské děti.

Jak již server Romea.cz informoval, soud rozhodl trestním příkazem. Ženu uznal vinnou z podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. „Pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, byl určen náhradní trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců,“ sdělila ČT předsedkyně okresního soudu v Tachově Michaela Řezníčková. Pokud nebude žena s trestním příkazem souhlasit, rozhodnutí se zruší a soud se bude případem dál zabývat v hlavním líčení.

Původně policie případ odložila s tím, že by mohlo jít pouze o přestupek. Poté se ale do případu vložil nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman a věc se vrátila zpět do přípravného řízení, uvedla ČT.

Fotografie dětí zveřejnil loni na podzim místní Deník v tištěném vydání i na webu v rámci seriálu snímků prvňáčků z různých škol. Poté se fotka objevila i na sociálních sítích, kde někteří lidé začali děti označovat například za malé sebevražedné atentátníky či navrhovali v souvislosti s tím, že škola sídlí v Plynárenské ulici, posílat děti do plynu. Výhrůžky směřovaly i proti učitelům a vedení školy.

Žena podle dřívějších informací deníku Právo napsala v komentáři slovo „rovnou“, k němuž přidala obrázek pistole.

V kauze nenávistných komentářů policie podle ČT již dříve obvinila z rasové motivované přečiny muže z Frýdecko-Místka. Státní zástupce ale toto stíhání podmíněně zastavil. Pokud se obviněný během stanovené zkušební doby nedopustí trestného činu ani přestupku, stíhání skončí. V opačném případě ho budou kriminalisté dále vyšetřovat. **ČTK**

Chcete přispívat na naše anketní stránky?

Ozvěte se šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com

Potřebujeme pouze romské politiky...

Dokončení ze str. 4

je velmi důležitým základem pro nelehkou, možná i dlouhou cestu k opravdové změně. Společenská situace a dlouhodobě se zhoršující sociální situace romské komunity nám zkrátka nedovolují mít úspěchy hned teď. Velmi dlouhou dobu byla integrace Romů podceňována a dodnes můžeme lhostejnost od kompetentních stále pozorovat. Od případných romských politiků vzešlých z podzimních voleb však nemůžeme očekávat nemožné. Romové musí v tomto směru chápat i principy chodu politiky, stejně jako limity konkrétních politiků, kteří zastupují vize, hodnoty a volební program určité politické strany. Romští kandidáti by se proto neměli profilovat pouze na tématech týkajících se Romů. Jako součást společnosti, je třeba zohledňovat společenské zájmy a témata týkající se všech! Prostor pro politiku týkající se romské komunity tak bude v případě mainstreamových politických stran nepochybně omezen. Jde o logická očekávání, se kterými musí počítat jak romský politik, tak i Romové sami.

Tím nechci říci, že je něco špatně! Je však dobré počítat i s určitými zákonitostmi tkvícími v reálné politice. A až jsem ještě nedávno smýšlel o romské politické participaci přes existující demokratické (parlamentní) politické strany jako o zásadním kroku a řešení, které zaručuje lepší společenské soužití, tak dnes si tím zcela jist nejsem!

Vedle romských politiků, které nutně potřebujeme všichni jako společnost, bude ale s ohledem na výše popsané okolnosti stále chybět romský nezávislý politický subjekt! Strana, která bude zosobňovat a prezentovat romskou národnostní menšinu jako neoddělitelnou součást české společnosti. Věřte, že není ani tak důležitý její úspěch v politickém světě, jako její přítomnost! Plně rozumím negacím vylučujícím myšlenku romské strany. Možná se jen odvíjí z nekompetentnosti existujících romských politických subjektů. První polovina 90. let a úspěch Romské občanské iniciativy naopak ukazuje, že to možné je! Zejména pak v dnešní situaci, kdy počet romských středoškoláků a vysokoškoláků signifikantně roste.

Taková iniciativa ale musí přijít spontánně a obklopovat jedinice, kteří budou znechuceni společenskou situací, stejně jako tomu bylo u zakladatelů ROI před listopadem 1989. Právě po ROI se žádný kompetentní politický subjekt, jenž by symbolizoval romskou národnostní menšinu, neobjevil! Téměř 30 let od revoluce je opravdu dlouhá doba k realizaci a uchopení této myšlenky správným směrem v kontextu dnešní doby.

Snad onen čas a chuť v blízké době nastane. Většina Romů žijících v chudobě a hluboké psychické frustraci je dnes lhostejná naprosto ke všemu kolem sebe. Část z nich ztrácí i povědomí o své identitě a kultuře. Existence platformy znázorňující romskou kulturu, v níž se mohou Romové realizovat jak politicky tak kulturně, je způsob, jak v této menšině posilovat národní a kulturní hrdost! Je to snad i nástroj, jak některé Romy produbit a vyslat jasný vzkaz – že není špatné být Romem!

Tento smutný fakt bychom neměli nadále přehlížet. Týká se totiž všech Romů. I těch společensky úspěšných, kteří se dřív nebo později také setkají s výše zmíněnou praxí.

A opravdu nejde o nacionalistický pohled, často kritizovaný odpůrci myšlenky. Jde pouze a jen o základní lidská práva zakotvená v Ústavě a Listině základních práv a svobod každé demokratické společnosti.

Tomáš Ščuka

Romové a stát

24. 10. 2018 od 18 hodin proběhne na Staré radnici ve Freskovém sále (Radnická 8) zajímavá debata s tématem společenské angažovanosti Romů od První republiky po současnost. Na debatě se sejdou čtyři panelisté – odborníci z řad historiků a také romské osobnosti. Velký prostor bude v diskusi i pro přítomné publikum.

Součástí večera bude slavnostní předání Ceny Muzea romské kultury za rok 2018, kterou z rukou pana primátora Ing. Petra Vokřála převezme David Tišer, ředitel uměleckého uskupení Ara Art, z. s., organizátor oslav Dne Romů v Praze. Cenu muzeum uděluje každoročně od roku 2009 za rozvoj, propagaci a uchování romské kultury.

Na akci proběhne i prezentace a křest nové odborné knihy „Aby i s námi bylo počítáno“ osvětlující vznik a fungování Svazu Cikánů-Romů (1969–1973), kterou letos vydalo Muzeum romské kultury.

Atmosféru večera doladí krásná hudba v podání jazzového tria Los Carlos Manouche, které přináší improvizace ve stylu sintského hudebníka Django Reinhardta.

Akce je pořádána Muzeem romské kultury k oslavě výročí republiky 1918–2018. Vstup na akci je volný. Srdečně zveme všechny, kteří se chtějí dozvědět více o romské otázce.

Kristina Kohoutová
Muzeum romské kultury

Romale, akana, abo šoha!

Anglo volbi pes la lumatar ačhel peklos, zegos the rajos. Pre jekh sera terd'uvás amen o voliča a pre aver o politika. Le reklamendar hin e luma pherd'i sloganenca, plagatenca a tiž všel'ijake mujenca. Varesave dženenca bi mange aňi o vast napodavas, aľe džanav, hoj bi mange odčhungard'omas. O plagati den te džanel le politikendar, he sikhaven pre savoro, so la lumake aňi nakampel. Načirla gind'om jekh sloganos, has irimen bara ideaha, chochade textoha, aľe avka, hoj savoreske o džene takoj te paťan: E podpora le paťivalenge, na le parazitenge. Hahaha. Ko hin parazitos a ko paťivalo, ko peske e podpora zasogalinel a ko na? Aľe so hin čačipen, ta džanav, hoj ajso sloganos del andro manuša takoj bari choľi, the o voliča radisaľon, hoj le paraziten akana imar dena bari jag. O voliča kada chochado sloganos podporinen, u peskre hangenca dochuden le kandidatos andre politicko struktura. Te chochavel pre calo svetos, the mek te užarel olestar peskri chasna, ta oda kada šaj kerel ča manuš, savo pes kamel te dochudel pre peskro the avka, hoj bi varekas mudrarelas. A ada te kerel andre politika u mek te užarel olestar podpora le manušendar, ta oda imar hin ajso manuš, so nadikhel ňikas, ča pes. Andro miro dživipen imar mušind'om te chochavel he me, aľe oda has chochaviben, savestar has le manušen chasna. Me vakerav ča čačipen, nachochavav vaš oda, hoj mange namušinav te leperel, so phend'om anglo duj abo buter berš. Hin oda avka feder u nachochavav the angl'oda, hoj mange ľikerav le manušen andre paťiv u paťivales man ľikerav he korkore ke peste.

Mušinav mek kije kada te phenel, hoj le volbengri kultura „zavirin-ďas“ o than andre ČR the andre EU a o internetos oda rozľigenda pal calo luma. Maj savore imar den savori doš ča le Romenge. U o Roma aňi olestar nadžanen, hoj perdal o etnobyznys hin len bareder cena sar hin le somnakaj, saveha pes merinen andro svetos o barval'ipen, savore medzinarodna pakti the sogalinel ki oda, hoj pre calo luma te dživen o manuša andro baro smirom. Aľe visarav man pale kijo angulno tematos: E podpora le paťivalenge, na le parazitenge. Andre praxija pes kada sloganos aňi nadel te doľikerel. Perši bi mušinenas te rodel o problemos, soske o Roma mušinen te avel pro podpori a pal'is te rješinel adaďiveseskri situacija. Aľe hoj o voličis te paťal tumare chochade sloganoske, ta me tumenge phenava, so mušinen te kerel: Tumen, o politicka pasažera, zmeňinen o zakonos avka, hoj le Romen te na avel narokos pre podpora a hoj la te chuden ča gadže. Čak avka šaj paťan o džene tumare programoske, hoj vakeren čačipen. Inakšeder šaj pes tumenge ačhel oda, hoj vaš tumaro chochaviben tumen o voliča zvolinena u tumen kiden a love andal e štatno kasa, andre savi bičhaven peskre daňi the o Roma. Rachinav oleha, hoj perdal tumende, perdal o vlastenci, bi oda avelas

bari ladž. Perdal tumende bi avelas lachi tematika le rukonengre khula. Andre kada šaj bi pes realizinenas u le khulenca šaj bi vazdenas upre e demokracija. Imar anglal dikhav tumaro politicko sloganos: Bajinaha pre oda, hoj o džene so hin len rukone, ta mušinena te pratinen pal lende o exkrementi! No, ta kada bi avelas vareso perdal tumende, o manuša bi tumenge paťanas a hin oda he lačhes, hoj kaha pes del he te realizinel. Nič man proci o rukone nane, aľe džanav, hoj le Romen bi našťi denas vaš kada ňisavi doš. O Roma naľikeren rukonen a te, ta ča varesave.

Kada bi šaj kernas the aver džene, so dine avri peskre chochade slogana: Ča o deratizačne prostredki pre odi haveď nastačinel, abo aver: Stop, imar dosta le kale pasažerenge. Tumen, o vlastenci, te kada mandar lena, so tumenge phenav, ta andre tumari politicko karijera le khulenca tumenge žičinav, kaj but berš te keren kaja buťi a kaj vaš o khula te chuden the metaľa.

Aleha hin te dičhol, hoj le voličenge bi avenas pre dzeka ajse slogana, save hine existenčne opodstatnimen u pre ada zaklados pes lenge del te paťal. Dav jekh prikados savorendar: Dodikhaha, hoj o manuša andre penzija te napoťinen o parkoviskos, sar džan ko doktoris. Ale sloganoske pes del the te paťal, hin oda realno problemos le manušengro, so hine imar andre penzija a hine imar tiž nasvale. Gondolinav mange, hoj ňisavo politikos kada narichtinel te kerel u o phure the nasvale duchodeci mušinena dureder te poťinel o bare love vaš o than, kaj mukhena peske o motoris.

Aľe sar džal pal o volbi the pal o slogana, ta oda kampaň peskra ideaha hiňi jekh všadzi pre luma. Varesave sloganenge pes del te paťal u varesavenge calkom na. Pro slogana hin te dičhol the o muja ajse manušengre, so bi mange ke lende nadavas o bugefaris te garuvel. U varesave džene andre politika aňi napatrinen, jon akurat šaj bikenaven o pira. Varesave džene pisinen the ajse slogana, savenge korkore napaťan, aľe užaren, hoj o voliča len peskre hangenca podporinena. Andre kajsi situacija bi imar avelas feder te pisinel ajso sloganos, so bi pes delas ča moneki phares te realizinel, aľe o džene bi prindžarenas, hoj o politikos abo e sera nachochavel. Paš kajso pripados bi imar lavas tele pal o šero e staďi, the davas bi le dženen paťiv. O volbi the lengri kampaň mol bare love a o džene olestar nadikhen ňisavi chasna. Hin oda pro asaben, aľe o love pro volbi mušinen te poťinel čak o chochade voliča, abo savore džene? A hoj oda te na avel mek čepo, ta vaš lengre love mek pes ke rela špecijalno komisija, savi študinel, sar bi pes delas te presadzinel oda programos, so pes te presadzi nel calkom nadel.

Aľe mušinav te phenel, hoj hin všel'ijaka slogana a o voličis šaj peske kidel avri. U te pes manuš zaduminla pre ala slogana, ta šaj lenge

the paťal, aľe čak pro momentos. Aľe sar o voličis avel pr'oda, hoj oda politikos, saveske diñas peskro hangos, hoj andre politika les nane so te kerel, ta imar te volinel naphirel. Ajso voličis paťal oleske, hoj savoro andre politika hin ča bibacht.

Aja realita pes tikinel moneki but manušendar, save keren bida pre ola manuša, kas peske korkore zvolinde. Hahaha. Ala voliča dživen andre peskro čačipen, aľe nadžanen olestar, hoj peskre pristupoha peken tele e demokracija. Kajse manušenge dav te izinel: Kandidinen pro prezidentos, avela tumen bari paťiv u ačhela pes tumendar nekbarereder dženo pro svetos. Sakones the savoro šaj ignorinen a calo luma tumendar džanela.

Egzistinen the ajse voliča, so naphiren te volinel, aľe the avka nane spokojna. Ta vaš kada bi imar varekas pekavas jekh paš o kan. Ala džene keren bibacht le voličenge, save peske zvolinde ole manušen, kaske paťand'ile. Hin so te dikhel, sar kaja volebno loterija anel le manušeske o problemi. Hahaha. Pre ala veci pes del te dikhel mek the avre jakhenca. Šaj o volbi vareso zmeňinen? Me phenav, hoj hi, šaj, aľe pal ada rozhodňinen o koalična the o opozična politika, save dikhen andro karti savorenge, aľe nič našťi keren. Kaja situacija imar šaj zmeňinen čak o voliča. No, a so o politika dokazinen, imar prindžard'am savore, o politika, the o koalična the opozična voliča.

Paš o volbi mek hin the aver taktika: Džav te volinel o cikneder bibacht. Hi, hin ales goďi, aľe nič pes nazmeňinla. O cikno the o baro bibacht imar andre politika ačhel a le bibachtalestar pes nadel nič lačho te užarel. Andre ajsi situacija hin feder te volinel sera abo ole politikos, kaske paťand'ilaľam. The avka oda hin čak loterija, aľe lačho hin pre kada oda, hoj manuš paťand'ilaľas manušeske.

Adaďives mek hin tiž aver faktoris. O Roma the lengro jekhetaňiben. Vaš o Roma kandidinen čačes ola nekfeder manuša andro všel'ijaka berša. Le romane kandidaten ľikeren o Roma andro baro tlakos. A o kandidata den andre šancija peskri paťiv, lačho nav, the peskro fajtos. O romane voliča len the avka „kadrinen“, choc džanen, hoj našťi peske kiden avri, bo aver romane kandidata imar nane. Kadaj hin te dičhol, sar gongolinen o romane voliča u sar o čechike. Aľe pro čačipen, hin oda the avka jekh, savoren imar o politika chochade. Užaravas, hoj o Roma dena šancija peskre cinke čhavoren, aľe naačhiľas pes avka. Jon nadine šancija aňi korkore pes. Akana hin oda avka, hoj o volbi hin ča ajsi atrakcija, kaj o manuša prekhelen, abo khelen avri. Me mange aľe gondolinav, hoj le volbendar bi kamenas te džal avri ča manuša, so khelde avri. No, a so avela dureder, oda prindžaraha paš o volbi, so avena akana pro ješeňis. Romale, čhavale, amala mire, the tumen okla džene, aven, džas andro volbi. Akana, abo šoha.

Gejza Horváth

www.romea.cz

informační portál o světě Romů

Občané, voliči, teď, nebo nikdy!

V období před volbami se ze světa stává peklo, nebe i ráj. Na jedné straně stojíme my voliči a na druhé politici. Svět kolem nás je přeplněný reklamami, sliby a plakáty s různými obličejí lidí. S některými z nich bych si ruku nepodal, ale s chutí bych si odplivnul. Slogany upozorňují na politiky i na všechny zbytečnosti světa. Nedávno jsem četl slogan, ve kterém byl napsán velkolepý lživý text, ale tak, aby to všem bylo hned jasné: Dávky poctivým, ne parazitům. Hahaha. Kdo je parazit a kdo ten poctivý, kdo si dávky zaslouží a kdo ne? No, ale dopad sloganu je obrovský, oběti sloganu jsou Romové a lidi jsou u vytržení, že to těm parazitům konečně nandají. Voliči tu lež podpoří a svými hlasy dostanou volebního kandidáta, lháře a parazita do politické struktury. Lhát veřejně a očekávat z toho svůj prospěch, to může jen člověk, který je odhodlán dostat se ke svým cílům i přes mrtvoly. Činit tak v politice a očekávat pro svůj byznys podporu voličů, je vrchol drzosti nemocně zdravého člověka. V životě jsem už musel párkrát zalhat i já, ale to byla lež k prospěchu všem. Jinak říkám pravdu, nelžu proto, abych si nemusel pamatovat, co jsem řekl před dvěma nebo více lety, je to tak jednodušší. A také nelžu proto, že si vážím lidí i sám sebe. Musím k tomu ale ještě říct, že kultura voleb zaspamovala prostor ČR i EU a po internetu i celý svět. Pomalu ale jistě se skoro všichni otírají o nepřizpůsobivé Romy, a Romové, aniž by si to uvědomovali, mají pro etnobyznys větší cenu než zlato, které doposavad bylo tím největším měřítkem pro mezinárodní vztahy, obchod a světový mír.

Ale vrátím se zpět k výše uvedenému tématu: Dávky poctivým, ne parazitům. V praxi toho není možné docílit, a navíc by se musely nejdřív řešit příčiny, a nikoliv dopad. Ale aby volič získal důvěru k autorům tohoto blábolu, tak jim doporučuji: Politiciť pasažéři, změňte zákon tak, aby občané cikánského původu neměli nárok na sociální podporu a dávky dostávali jen Češi. Jedině takto můžete naplnit svůj volební program. Jinak vám hrozí, že vás voliči za vaše lži zvolí a vy budete parazitovat na státní kase, do které přispívají i Romové. Počítám, že pro vás vlastence by to byla největší potupa. Vážení kandidáti, psí exkrementy by byla pro vás tematika, ve které byste se mohli realizovat a podílet se na růstu demokratické společnosti. Už teď si dokážu představit váš politický slogan: Dohlédneme, aby majitelé psů uklízeli exkrementy po svých miláčcích. Sakra, to by bylo něco, to by vám lidé možná i uvěřili, a navíc je to možné i docílit. Nic proti psům nemám, ale jsem si jist, že by se to netýkalo Romů, protože Romové psy nechovají, tedy až na pár výjimek. Výše uvedenou radu doporučuji i autorům dalších sloganů: Jen deratizační prostředky na tu havičku nestačí, nebo: Stop černým pasažérům. Vážení vlastenci, pokud přijmete moji radu, tak vám k vaší politické činnosti s exkrementy přeji dlouhé trvání, úspěch a společenské uznání.

Z toho mi jasně vyplývá, že voličům by se líbily slogany, které jsou existenčně opodstatněné a na

tom základě jsou i důvěryhodné. Uvedu jeden příklad z mnoha: Postaráme se, aby důchodci nemuseli při návštěvě lékaře platit parkovné. Tomuto sloganu se dá uvěřit, je to reálný problém lidí, kteří jsou ve svém důchodovém věku už i nemocní. Myslím si ale, že žádný politik nic takového nechystá a nízkopříjmoví nemocní důchodci budou muset dál platit vysoké parkovné.

Co se ale týče voleb a sloganů, tak je to kampaň, která je svojí ideou všude na světě stejná. Některým sloganům, spotům se dá uvěřit a některým vůbec ne. Na sloganech se objevují i tváře lidí, kterým bych svoji peněženku nikdy nesvěřil. Jiní zase do politiky vůbec nepatří, mohli by tak akorát prodávat hrnce. Jiní zase píšou slogany, kterým sami nevěří, ale s jistotou očekávají, že je voliči podpoří. V tom případě by bylo lepší napsat slogan, který by byl velice náročně splnitelný, ale lidé, kterých se to týká, by poznali, že politik nebo strana aspoň nelžou. V tomto případě bych už klobouk smekl a k tomu přidal i poklonu. Volební kampaň stojí statisíce a občan se ve výsledku nedočká skoro žádné změny. Je to směšné, ale náklady s tím spojené musí zaplatit podvedený občan, nebo jen občan? A aby toho nebylo ještě málo, tak za peníze poplatníků se zřídí i speciální komise, která se bude zabývat tím, jak prosadit a uskutečnit svůj neuskutečnitelný volební program.

Musím ale říct, že nabídka sloganů se od sebe liší, je velice pestrá a volič si opravdu může vybírat. A když se člověk nad nimi zamyslí, tak je možné, že nabude pocit jistoty a sloganům i uvěří. Ale když volič následně zjistí, že politik, kterému dal svůj hlas, se do politiky vůbec nehodí, tak k volbám už nepůjde. Je přesvědčený o tom, jak je všechno v tomto státě špatné. Tato skutečnost se dotýká velkého procenta voličů, kteří si stěžují na to, co si sami zvolili. Hahaha. Tito voliči žijí ve své pravdě a přitom lžou sami sobě, ale už nevědí, že ve velké míře ovlivňují vývoj demokracie. Těmto náročným voličům vzkazují: Kandidujte na post prezidenta, dostane se vám těch největších poct. Za ovlivňování demokratických dějin se stanete preziden-

tem všech prezidentů. Můžete mít vše a všechny na háku, stanete se idolem neporažených a nesmrtelných a celý svět vás bude obdivovat.

Existují ale i voliči, kteří nechodí volit, a stěžují si také. Tak toto už je na pořádnou facku, protože tito voliči dostávají do sraček voliče, kteří dali svůj volební hlas svým zástupcům z přesvědčení. Je obdivuhodné, jak tato volební loterie může jednoduše přivést lidi do sraček. Hahaha. Naskýtá se i další otázka: Mohou volby něco změnit? Říkám - určitě ano, ale o tom rozhodují dlouhodobí koaliciční a opoziční politici, kteří vidí do karet všem, ale nic nezmůžou. A tuto situaci mohou opravdu změnit už jen voliči. No, a čeho jsou voliči schopni, už poznali jak politici, tak i my, koaliciční a opoziční voliči. K smíchu, že?

Další volební realitou je taktika volit jen proto, že chci zvolit menší zlo. Ano, zda se to být chytré, ale ve výsledku se nic nezmění. Zlo menší i větší je v politice jedno velké zlo, od kterého se nedá nic dobrého očekávat. V tom případě je lepší volit stranu nebo politika z přesvědčení. Ale i tak je to „sázka do loterie“, jen s tím rozdílem, že volič - člověk uvěřil člověku.

Dalším důležitým faktorem je velké historické národní volební obrození Romů. Za Romy kandidují opravdu ti nejlepší lidé všech věkových kategorií. Kandidáti dávají v sázku svou pověst a jsou si vědomi všech osobních, společenských i politických rizik. Romští voliči je přesto kádrují, i když vědí, že nemají na výběr. Sakra, tady je dobře vidět rozdíl mezi českým a romským voličem. Ale ve výsledku je to zklamání všech z české demokratické politické scény. Myslím si, že Romové dají šanci svým potomkům, mýlil jsem se. Oni nedávají šanci ani sami sobě. Zatím je to tak, že volby nám poskytují pohled na velkolepou společenskou atrakci vítězů a poražených. Já si však myslím, že z voleb by měli vzejít jen vítězové. No, co bude následovat dál, to se dozvíme z výsledků nadcházejících komunálních a senátních voleb. Takže, přátelé, občané, Romové, voliči, pojďme do toho. Ted', nebo nikdy.

Gejza Horváth

Začala škola

Prázdniny skončily a dětem začala škola. Všem dětem, i těm našim, romským.

Když si vzpomenu na svoje první začátky ve škole, bylo to stejné jako dnes. Těšili jsme se na paní učitelku, na kamarády, že se naučíme psát a počítat. Bylo to v roce 1965, kdy jsem šel do první třídy. Bylo nás tehdy ve třídě pět romských dětí, bylo to super. Po roce, když jsem šel do druhé třídy, jsem již zůstal sám. Ostatní romští kamarádi přestoupili do zvláštní školy. Nevím, z jakého důvodu se to stalo, prostě až do devítky jsem byl ve třídě jediný romský žák. Závídel jsem těm, kteří chodili naproti přes ulici do té zvláštní školy. Měli volnější režim, hráli si věčně na blízkém hřišti, měli méně domácích úkolů. Později, ti z té zvláštní školy dospěli a téměř všichni se dobře zařadili do společnosti, dodnes někteří z nich podnikají, mají se dobře. Co jsem tím chtěl říct?

I v současné době jsme svědky toho, že romské děti chodí do speciálních škol. V čem je chyba? V systému? V rodičích? Absolventi zvláštní či pomocné školy nemají tolik šancí uspět při výběru dalšího studia. Nemůžou se hlásit na střední nebo vysoké školy, což je velká chyba. Mají omezený výběr učebních oborů, mohou se učit na pomocné kuchaře, zahradníky atd. Víím, že i taková povolání jsou důležitá pro společnost, jenže to je málo.

Všechny děti by měly dostat stejnou šanci, mít stejnou startovací dráhu. Jenže v naší republice to jaksi moc dobře nefunguje. Stále platí jiný přístup pedagogů k romským a neromským dětem. Pozitivní příklady máme možnost vidět v zahraničí. Mnoho romských rodin emigrovalo do Velké Británie a tam romské děti prospívají dobře. Nejsou zařazovány do zvláštních škol, dokonce dál studují.

Proč tomu tak není u nás?

Jan Horváth

Avi'as e škola

Le čuče d'ivesenge hin agor the o čhavore chudle te phirel andre škola.

Sar mange leperav pre mire perše d'ivesa andre škola, sas oda avka sar adad'ives. Lošanahas pre raňi učiteľka, pre amala, hoj sikhľuvaha te ginel the te rachinel. Sas oda beršeste 1965, kana geľom andre perši klasa. Akor samas pandž romane čhavore, sas oda mišto. Pal o jekh berš, kana geľom andre dujto klasa, imar ačhiľom korkoro. Kola aver romane čhavore gele andre zvlaštno škola. Nadžanav soske, dži ke eňa klasa somas odoj korkoro romano čhavoro. Zavidzinavas olenge, so phirenas andre odi zvlaštno škola, khelenas peske avri, nasas len ajci musibena sar amen. Dureder, ola andal e zvlaštno škola phurile, the talam savore lačhes dživen. So oleha kamav te phenel?

The adad'ives dikhas, hoj o romane čhavore phiren andre aver školi. Soske oda avka? Hin nalačo sistemas? Fameľija nalačhi? Kolen, so džan avri andal o zvlaštno či aver škola, nane ajci droma, so kamen te sikhľol. Našt'i džan pro maškarutne či učeder školi. Šaj sikhľon te tavel či te kereľ pro bara. Džanav, the oda lačhes, kajča oda nane savoro.

Savore čhavore majinen te chudel ajso drom sar the o gadžikane čhavore. Kajča andro Čechiko republika oda avka nadžal. Sajekh mol oda, hoj o učiteľa dikhen avresar pre romane, avresar pro gadžikane čhave. Lačhipen šaj dikhas andre Bari Britanija. But romane fameľiji odoj gele te dživel, the odoj le čhavorenge džal mištes andre škola. Naphiren andre ňisave zvlaštna školi, takoj sikhľon the pre učeder školi. Soske avka nane k'amende?

Jan Horváth

Amari romaňi čhib

škola	škola
te sikhľol	učit se
sikhľuvav	učím se
sikhľardo	učitel
sikhľard'i	učitelka
te čhinel	psát
te ginel	číst
te rachinel	počítat
gend'i	kniha
ginav	čtu
god'i	rozumný, chytrý
god'aver	hlupák
dilino	Jdu do školy.
Džav andre škola.	mateřská škola
dajengeri škola	základní škola
zakladno škola	střední škola
maškarutňi škola	vysoká škola
uči škola	

Mire čhas hin uči škola, mira čha tiž.

Můj syn má vysokou školu, moje dcera také. Kampel te sikhľol, kaj te dživas feder.

Je nutné se učit, ať si žijeme lépe. Amare phure našti phirenas andre škola, amen šaj.

Naši předkové nemohli chodit do školy, my můžeme. Ta nakhanden, the džan te sikhľol. Tak nebud'te líní a běžte studovat.

Jan Horváth

O Roma vakeren – pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
www.romove.cz

Prahakeri romistika hiňi ča jekh pro svetos

O Michal Mižigár hin terno god'aver sikhado čhavo. Ulilas pes andro Pisek. Nahas leske lokes andro dživipen, aľe he kavka peske džalas pal peskro. Bachtale dokerd'as maškarut'ni the uči škola. Hino dženo andro spolkos Miret, savo kerel avri e Ida Kelarová. Akana pes sikhľol pre Stredoeuropsko univerzita andro Budapešť pro oboris komparativno historija.

Servus, Mižu, phenas pal tute avri, hoj tut sikhľohas pre Karlovo univerzita ke Praha obor romistika, so tut o sikhad'ipen savo-ro diñas?

O sikhad'ipen romistika man bavine-las. O džaniben, savo mange šegetin-d'as buter te achal'uvet the te prindžarel e romaňi kultura. Andre late avri bariľom, aľe chibinelas mange avraluno dikhiben, oda ehas perdal mande but baro. Prahakeri romistika hiňi ča jekh pro svetos, kaj o manuša šaj sikhľon romaňi čhib, le Romengeri historija the kultura. Kada mange pal'is pomožind'as te achal'ol amari, le Romengeri, situacija sar doperibena andal oda, so pes čirla ačhiľas andre historija. The pal'ikerav lake the avre projektenge, save šaj prindžard'om, šaj man ehas možnosť te dikhel nevo dikhiben pre romaňi kultura andre Europa, save hine aver the hem jednako, the kada ehin koda, so amen le Romen thovel jekhetane, the vaš kada som but rado.

So ehas andro sikhad'ipen perdal tute nekphareder, the visar, so ehas neklokeder?

Nekphareder perdal mande ehas e gramatika andre romaňi čhib, savi hiňi čačes phari, the o bašaviben andro kurzos romano džaniben. Man nane bašavibnaskero kan. Le Romen ehin but bare giľa pal calo Europa, the vaš kada ehas perdal mande pha-

ro te prindžarel o romane giľa khatar Balkan, Řecko the Turecko. Aľe ehas man bacht, dopel'as oda lačhes. O sikhad'ipen hino pharo perdal e čhib, te pes vareko kamela te sikhľol, ko nadžanel romanes, namušinel oda te džanel, aľe čačes pes e romaňi gramatika sikhavelas but the sig.

So ehas pal'is, sar dokerd'al e škola? So tut motivind'as, hoj tut te džas te sikhľol pre aver škola, so ehas andre cuzina?

But kamavas man te sikhľol andre škola andre cuzina, kamavas feder te džanel angliciko čhib, savi andre kada svetos but kampil, aľe tiž te chasňarel sa kala lačhipena, pal save pes e generacija mira famiľi-jake šaj ča dine o sune. Kaleha kamav te phenel o sikhad'ipen andro mezinarnodno pašal'ipen.

Save tut ehin kamarata andal e škola?

Mire kamarata andal e škola aven khatar všelijaka svetoskere phuva, the o studenta khatar cali univerzita aven khatar buter sar 100 svetoskere phuva. Pal'ikeriben vaš kada, man ehin šanca peske te kerel vlastno kipocis pal o svetos, te prindžarel konkretne manuša khatar všelijaka phuva the lengro dživipen.

Gondolines, hoj anglo sikhad'ipen sal zoraleder te kerel avri tire dživipnaskere situaciji?

Mek kajse situaciji napredžid'ľom, a lebo mange akana naleperav, aľe paťav oleske, hoj o sikhad'ipen hino baro andre kada, hoj šaj o manuš dikhel o veci dural, the tiž anel le manušeske ista džanibena, save šaj šegetinen andre pherdo problemi.

Ehin tut varesave zkušenosťi, sar birines o pharipena andro tiro dživipen?

Miro nekbareder pharipen ehas kada, hoj nadošunavas kanendar, the o čhave mandar vaš oda asanas andre zakladno škola. Kada, hoj nadošunav kanendar, karav avri kavka, hoj man kaleha lačhard'om, he te džanav, hoj vaš kada šaj pal'ikerav le doktoriske, savo man očkinelas, sar somas ciknoro the nasvalo, the me pal'is chudľom zánět mozgových blan, the kavka našunavas. O asaben khatar džene andre škola kerd'om avri kavka, hoj nasom konfliktno manuš, ta chudľom pes te marel pal o Roma imar andre 6. trjeda pre zakladno škola, hoj pisinavas andro školno časopis pal e romaňi kultura, pre školno akademija, so man ľilas khatar pisiben andre zaujma pal e škola.

Sikhľos andro Budapešť pre Stredoeuropsko univerzita, save čhibenca tut džanes te dovakerel? The sar pes tuke pačisaľol andro Budapešť?

Le kamaratena andal e škola man dovakerav nekbuter anglicika. Multikulturno than ehin tiž lačhi prilježitosťa, sar pes te sikhľol neve lava le dženendar, napríklad rusika, srbika, ungrika the aver čhiba. Me man prindžard'om pre filozoficko fakulta ke Praha všelijake čhibenca andro prakticke kurzi – ungrika, srbika, rumuňika the polčika, aľe našťi phenav, hoj kolenca čhibenca čačes vakerav, ča achal'uvav.

Kamehas bi kodoj jekhvar te kerel but'ni the te dživel?

O Budapešť hino šukar foros. Te man avelas možnosť kodoj but'ni te kerel, ta bi oda iľavas, aľe furt mange pašeder andro jilo e Praha.

Ehas tut aver dzeka maškar famiľija, sar tut sikhľohas andre škola?

Hi. O sikhad'ipen man odľilas maškar famiľija. Nasom khere furt. Sar bešavas Prahate, phiravas khere sako kurko, pal'is jekhvar vaš o čhon, aľe akana džav khere ča pre Karačoňa, Patrad'i, the vajkeci kurko sar ehin linajeskere prazňini. O manuš peske ľikerel buter la famiľija, the koda mišťiben hino mek feder.

Sar tut ehas but'ni andre americko ambasada, ta tut ehas možnosť a te kerel but'ni sar poradcas perdal o kulturne the politicke veci. So tut kaľa but'ni diñas, kaj tut tho-d'as dureder? The so savoro mušinehas te kerel?

Pre americko ambasada chudľom zkušenosťi, sar funginel e ambasada sar urados, prindžard'om man le protokolenca, save o diplomata ľikeren. Šaj phenav, hoj man ehas andre miri but'ni sloboda. Šegetinavas andro romano problemas andre Čechiko republika, jekhetane keravas droma predal o americko velvyslan-cos, akor oda ehas Andrew Schapiro, andro romane lokaliti the lavas les pro romane koncerti. Nekbuter ehas perdal mande, hoj le manušes ehas možnosť te dikhel pro Česko the leskre problemi avral.

So perdal tute znameňinel o sikhad'ipen?

O sikhad'ipen nane ča koda formalno, savo denas andro sikhavibnaskere inšťituciji, e romaňi kultura bare berša pes predelas biformalnones generacijatar pre generacija. Aver lav šaj phenav, so perdal mande ehin o sikhad'ipen, hin kada kole veci the zkušenosť andre škola (pherdo všelijaka školi). Phenavas bi, hoj o sikhad'ipen ehin perdal sakoneske.

Previsaras o vakeriben, the džas dureder. Sal tiž dženo andro spol-

kos Miret, savo kerel avri e Ida Kelarová. Keci berš imar oda ehin, so andro spolkos sal, the so tut andro dživipen diñas, the kaj všadzi vistupinenas?

Som dženo andro spolkos Miret, savo podporinel o projekt Čhavorenge, so andre leste ehin o giľavibengero suboris Čhavorenge. Som andro Miret imar deš berš, the Čhavorenge funginen ehta berš. Le Čhavorenge ehin pal peste but baro drom, šaj pes ašaren tel o koncerti všelijake filharmonijenca pro prestižne festivala, na ča andre Čechiko republika, aľe tiž andro Švýcarsko, Slovensko, Rumunsko, Německo, Rakousko. Akana keren jekhetane but'ni imar varesave berša la Čechikona filharmonijaha. Man korkores oda but diñas. Oda ehin vareso, so upre manuš niğda napobisterla, pal'ikeriben vaš kada, hoj prindžard'om pherdo džene andre Čechiko the Slovensko, the predžid'ľom lenca napobisterde d'ivesa.

Leperes tuke pre varesavo d'ives, pre savo napobistereha?

Kole d'ivesa amen ehas pherdo. Ehin phares, hoj amen ehas he phare dživesa. Somas pre linajeskeri škola le Čhavorenge andro Šluknovsko, kaj amenge o dženo vihrožinelas the viľinelas khatar čhave andro luftos, the vaš kada ehin mek phareder, hoj e čechiko policija pal amende naavľa, the ži adad'ives le čhavorenge, so pisinde lenge o ľil, aňi naodpisinde, soske o šandara khatar Varnsdorf naavle. Aľe tiž amen ehin pherdo šukar d'ivesa khatar linajeskeri škola. Me korkoro napobisterava, sar o Čhavorenge giľavenas pro pietno akt andro Hodonin paš o Kunštatos, kaj ehas romano taboris tel o dujto svetovo mariben, sar oda

Pokračování na str. 7

Dokončení ze str. 6

ehas perdal lende pharo, afe jon oda likerde avri sar profesijonala.

Kerel pes feder e situacija le romane studenten, the e podpora andro sikhad'ipen khatar famil'iji?

Pražská romistika je unikátní

Michal Mižigár je mladý nadějný student. Narodil se v Písku. Neměl to v životě lehké, ale přes všechny překážky si stál za svým. Úspěšně dostudoval střední i vysokou školu. Je členem spolku Miret pod vedením Idy Kalerové. Nyní studuje na Středoevropské univerzitě v Budapešti komparativní historii.

Ahoj, Mižu, prozradíme o tobě, že jsi studoval na Karlově univerzitě v Praze obor romistika, co ti studium všechno dalo, čím tě ve tvém životě obohatilo?

Studium romistiky mě vybavilo poznatky, které mi lépe pomohly pochopit a popsat romskou kulturu, ve které jsem vyrostl, ale chyběl mi ten vnější pohled, což bylo pro mě velice přínosné. Pražská romistika je unikátní, jediná na světě, která se věnuje čistě studiu romštiny, historie Romů a jejich kultury, což mi pomohlo pochopit situaci nás Romů jako důsledek jistých kroků v historii. A díky tomu a jiným projektům, kterých jsem se účastnil, jsem tak měl možnost vidět nové pohledy na romské kultury v Evropě, které jsou odlišné a přeci stejně, a to je to, co nás Romy spojuje a za to jsem velice vděčný.

Co bylo na studiu pro tebe nejtěžší a naopak, co jsi nejlépe zvládal? Nejtěžší pro mě byla gramatika romštiny, která byla těžká a hudba v rámci kurzu romské umění. Já nemám hudební sluch. Romové mají velice bohatou hudbu po celé Evropě, a proto bylo pro mě obtížné rozeznat hudbu Romů na Balkáně, v Řecku a Turecku. Ale naštěstí to dopadlo dobře. Jinak studium je spíše náročné na jazyk, když přijde studovat někdo, kdo neumí romsky, nemusí to umět, ale opravdu se ten jazyk studuje velice intenzivně a rychle.

Co bylo potom, když jsi dodělal školu? Co tě motivovalo, abys šel studovat další školu, a to v zahraničí? Velice jsem toužil po studiu v zahraničí, chtěl jsem si vylepšit angličtinu, která je v dnešní době nezbytná, ale také využít vymožeností, o kterých se generaci mých rodičů mohlo jen zdát. Tímto mám na mysli studovat v mezinárodním prostředí.

Jaké máš kolem sebe spolužáky? Moji spolužáci pocházejí z různých zemí světa a studenti z celé univerzity pocházejí z více než 100 zemí světa. Díky tomu mám možnost si udělat vlastní obrázek o světě, poznat konkrétní lidi z různých zemí a jejich příběhy.

Myslíš si, že díky vzdělání jsi schopný řešit svoje životní situace lépe? Zatím jsem ještě takové situace neřešil, a nebo si teď nevzpomínám, ale věřím tomu, že vzdělání je přínosné v tom, že umožní člověku vi-

Nasom baro dženo, te pre kada ophenav. Afe gondolinav, hoj oda ehin feder. Ehin buter džene pro maškarutne školi. O Roma peske peren pre kada, hoj o sikhad'ipen ehin duležito, afe ehin furt čepo Roma, so hine pro uče školi.

dět věci s jistým odstupem a také přináší člověku určité dovednosti, které mohou být nápomocné pro řešení různých problémů.

Máš nějaké zkušenosti se zvládáním překážek ve svém životě?

Moje největší překážka byla nedoslýchavost a posměšky od žáků na základní škole. Nedoslýchavost řeším tak, že jsem se s tím smířil, i když vím, že jsem přišel o sluch kvůli lékaři, který mě jako batole přes moje nachlazení vědomě naočkoval, a já dostal zánět mozkových blan, a tak jsem přišel o sluch. Posměšky od žáků jsem vyřešil tak, že nejsem konfliktní typ, a tak jsem začal bojovat za Romy už v 6. třídě na základní škole psaním do školního časopisu, prezentováním romské kultury na školních akademiích, což mě zavedlo přes psaní k zájmu o školu.

Studuješ v Budapešti Středoevropskou univerzitu, jakými jazyky se umíš domluvit? A jak se ti v Budapešti líbí?

Se spolužáky se domlouvám hlavně anglicky. Multikulturní prostředí je také super příležitostí přiučit se nová slova od studentů, například z ruštiny, srštiny, maďarštiny a dalších jazyků. Já jsem se učil na filozofické fakultě v Praze různé jazyky v rámci praktických kurzů - maďarsky, srbsky, rumunsky a polsky, ale nemohu říci, že těmi jazyky mluvím plynule, spíš rozumím. Jinak na střední škole jsem měl němčinu a od základní školy angličtinu. A jako Rom mluvím i romsky.

Chtěl bys tam jednou pracovat, usadit se?

Budapešť je krásné město. Kdybych tu měl možnost pracovat, nebránil bych se tomu, ale pořád je mou citovou záležitostí Praha.

Změnily se ti během studia rodinné vztahy?

Ano, a v pozitivním smyslu slova. Studium mě odloučilo od rodiny. Nejsem doma často. Když jsem bydlel v Praze, jezdíval jsem domů na víkendy, později jednou za měsíc, ale nyní jsem doma jen o Vánocích, Velikonocích a pár týdnů o letních prázdninách. Člověk si váží ještě více rodiny a ty vztahy jsou o to lepší.

Během stáže na americké ambasádě jsi měl možnost pracovat jako poradce pro kulturní a politické dění, co ti tahle práce dala a v čem ses díky ní posunul? A co všechno jsi musel vykonávat?

Na americkém velvyslanectví jsem získal zkušenosti, jak funguje ambasáda jako úřad, seznámil jsem se s protokolem, který diplomaté dodržují. Musím říci, že bylo úžasné, že jsem tam měl opravdu svobodu ve své činnosti. Radil jsem ohledně problematiky romské menšiny v České republice, spoluorganizoval jsem například výjezd amerického velvyslance, tehdy pana Scha-

Sar bi motivinehas tire čhaven andre škola?

Gondolinav, hoj bi len podporinavas andre kada, so len bavinel, the mek bi lenge phenavas, hoj te avena andre škola godaver, hoj koda, so len bavinel, ta pa'is šaj keren profesijo-

pira, do romské lokality a bral jsem jej na romské koncerty. Nejvíce přínosné pro mě bylo, že člověk měl za tu dobu možnost podívat se na Česko a jeho problémy zvenčí.

Co pro tebe tedy znamená vzdělání?

Vzdělání vnímám ve vícero významech. Vzdělání není jen to formální, které získáváme ve vzdělávacích institucích, například romská kultura se dlouho předává neformálně z generaci na generaci. Další způsob, jak vnímám vzdělání, jsou ty poznatky a zkušenosti získané ve vzdělávacích institucích (různé typy škol). Řekl bych, že vzdělání je právo každého člověka vybavit se určitým know-how, na kterém pak může v životě stavět.

Obraťme list a přejdeme dál. Jsi také členem spolku Miret pod vedením Idy Kalarové. Jak dlouho už ve spolku působíš, v čem ti to obohatilo život a kde všude jste vystupovali?

Jsem členem zapsaného spolku Miret, který zastřešuje projekt Čhavorenge, v rámci nějž existuje pěvecký sbor Čhavorenge. Jsem v Miretu skoro 10 let a Čhavorenge funguje sedmým rokem. Čhavorenge má za

nalnes, the tiž te bi man avelas možností, bi len podporinavas andre lenge kružki, he te phirel dromenca.

Ehin vareso, so bi pro agor kamehas te phenel le dženge andro Romano hangos?

sebou dlouhou cestu a může se pochlubit koncerty s různými filharmonii na prestižních festivalech nejen v České republice, ale také ve Švýcarsku, Slovensku, Rumunsku, Německu, Rakousku. Nyní spolupracují již několik let s Českou filharmonií. Mě osobně to obohatilo velice. To je něco, na co člověk jen tak nezapomene, díky tomu jsem poznal stovky dětí v Česku a na Slovensku a zažil jsem s nimi nezapomenutelné chvíle.

Vzpomeneš si na nějaký zážitek, na který nezapomeneš?

Těch zážitků je mnoho. Je smutné, že máme i smutné zážitky. Byl jsem na letní škole s Čhavorenge na Šluknovsku, kde nám jeden pán vyhrožoval a střílel před dětmi do vzduchu a o to smutnější je, že Policie ČR za námi nepřijela a dodnes ani dětem z Čhavorenge, které jim napsaly otevřený dopis, neodepsala, proč její členové ve Varnsdorfu nepřijeli.

A pak máme také mnoho krásných zážitků z letních škol, koncertů. Já osobně nezapomenu, když Čhavorenge zpívali na pietním aktu v Hodoníně u Kunštátu na místě bývalého cikánského sběrného tá-

Le dženge, so ginen Romano hangos, bi kamavas te phenel, hoj pes te naodcirden andro dživipen, te pes naladžan vaš peskro romano rat, the keren oda, so lenge pre dzeka, the mek oda te den peskre čhavorenge.

Phučelas e Veronika Kačová

bora za druhé světové války, jak to pro ně bylo silné, ale oni to ustáli a zvládli to jako profesionálové.

Zlepšila se podle tebe situace romských studentů a přístup ke vzdělání ze strany rodičů?

Nejsem kompetentní osoba, abych odpovídal na tuto otázku. Ale myslím si, že je to lepší. Přibývá čím dál tím více středoškoláků. Romové si uvědomují cenu vzdělání, ale stále málo Romů je na vysokých školách.

Jak bys ty sám motivoval svoje děti ke studiu?

Myslím, že bych je podporoval v tom, co je baví a zároveň bych jim vysvětlil, že když budou mít ve škole dobrý prospěch, že se tomu, co je baví, budou moci věnovat profesionálně a taky v rámci svých možností bych se staral o jejich obecný přehled díky kroužkům, cestování.

Máš nějaké přání na závěr nebo vzkaz pro čtenáře Romano hangos?

Čtenářům Romano hangos bych chtěl vzkázat, aby se nevzdávali v životě, byli hrdí na svůj původ a dělali, co je baví, a zároveň to dopřáli i svým dětem.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

BENEFIČNÍ KONCERT

MEGA KONCERT, JEHOŽ VÝTĚŽEK JE VE 100% VÝŠI VĚNOVÁN NA LÉČBU PRO LENIČKU. PO TĚŽKÉ AUTONEHODĚ S TĚŽKÝM POŠKOZENÍM MOZKU.

KONCERT SE KONÁ V KONGRESOVÉM CENTRU PRAHA, HLAVNÍ KONGRESOVÝ SÁL

NA ADRESE: 5.KVĚTNA 1640/65 PRAHA 4 NUSLE

23.10.2018 15:00-21:00

MANAŽER PROJEKTU: 727 986 132, PROJEKTLENICKA@SEZNAM.CZ

Artists featured: P.A.T., MEGA-M, TOMÁŠ BOTLÁ, JAN BENDIG, MONIKA BAGÁROVÁ, M.KROKA LIVE BAND, MEZCLA ORQUESTA, BAGÁROVCI.

Fotografická výstava Andreje Pešty. Mire sveti / Světy Andreje Pešty představuje také ostatní tvorbu Andreje Pešty na fotografii jeho balada z věků od dřevěných úřků, zády a nevěst. Foto: Adam Holomková, Muzeum romské kultury

říjen – prosinec 2018

Volné vstupy do výstav
28. 10. Den vzniku samostatného
Československého státu

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury,
není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena.

Muzeum romské kultury, s. p. o.
Bratislavská 67, 602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz
facebook.com/muzeum.romske.kultury

rommuz.cz

muzeum

romské

m
r
k

kultury

Foto: Andrej Pešta, ze sbírky Muzea romské kultury

stálá expozice

Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na: lektor@rommuz.cz nebo tel.: +420 545 214 419.

přechodné výstavy

březen 2018 – prodlouženo do března 2019
Andrej Pešta: Mire sveti / Světy Andreje Pešty

Prodloužená výstava představuje odkaz Andreje Pešty prostřednictvím fotografií ze sbírkového fondu muzea. Andrej Pešta (1921–2009) byl významnou romskou osobností, amatérským fotografem, literátem a výtvarníkem. Rozsáhlý archiv Peštových fotografií zachycuje pohled na život Romů v Československu převážně v období 60.–80. let 20. stol. Externí kurátor: Tomáš Pospěch

Doprovodný program k výstavě:

říjen 2018 – únor 2019

V rámci prodloužení výstavy vyhlašuje Muzeum romské kultury fotografickou soutěž na téma:

1) Romská rodina

– skupinové fotografie z rodinných alb, portréty, momentky, každodenní život romských rodin na našem území a na Slovensku do roku 1980

2) Romové za objektivem fotoaparátu

– tematicky neomezené fotografie pořízené jedním autorem
Více informací a pravidla soutěže na www.rommuz.cz

11. 10. 17h
18h
14. 10. 15h

Komentovaná prohlídka výstavy s kurátory

Beseda s fotografy dokumentujícími romskou tematiku

Prohlídka výstavy a výtvarná dílna pro návštěvníky s dětmi

10.–11. 11. **Dvoudenní fotografická dílna ve spolupráci s Komerou – tvůrčí prostor pro analogovou fotografii v Brně**
Svět Andreje Pešty se na chvíli stane světem klasické černobílé fotografie, nejen ve výstavním prostoru, ale také vlastním tvořením a nahlédnutím do tradiční temné komory. Necháme se inspirovat dílem Andreje Pešty k vlastnímu fotografování na analogový černobílý film. Kapacita dílny omezená. Více informací na www.rommuz.cz

18. 11. 15h **Prohlídka výstavy a výtvarná dílna pro návštěvníky s dětmi**

7. 11. 18h **Projekce krátkometrážního dokumentárního filmu Kluci z Torysek.** Režie: J. Šimáček, 1999, Česká televize Brno.

9. 12. 15h **Prohlídka výstavy a výtvarná dílna pro návštěvníky s dětmi**

veřejné akce

24. 10. 2018 18h
Romové a stát (1918–2018)

Debaty s tématem společenské angažovanosti Romů od první republiky po současnost. Součástí akce bude i předání Ceny Muzea za rok 2018 z rukou primátora Petra Vokřála Davidu Tišerovi a křest odborné publikace „Aby i s námi bylo počítáno“. Hudebně doprovodí kytarové jazzové trio Los Carlos Manouche. Akce je součástí oslav výročí 1918–2018. Vstup volný.

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

**Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury České republiky**

**Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě**

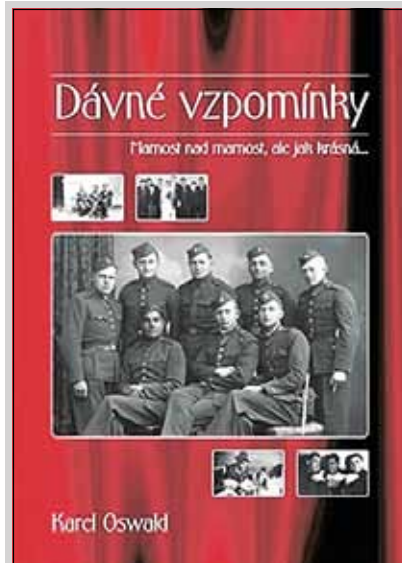
Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 230 066 1977/2010

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

Cena jednoho ročníku 100 Kč + poštovné.

objednávky na: 545 246 673 nebo: holomkova@srnm.cz

Karel Oswald: Dávné vzpomínky

Příběh rodiny Holomkových, o kterém kniha vypráví, se odehrává v první polovině 20. století. V době, kdy Holomkovi žili na Moravě již po několik generací, a v době, kdy se v Evropě schylovalo pod stínem nacistů k tragickému osudovému přeryvu romských dějin.

„Dávné vzpomínky“ jsou založené na autobiografii vypravěče, který v závěru sympaticky otevřeně své dílo komentuje: „ten příběh je pravdivý od první do poslední řádky. Pravda, něco jsem trochu přidal, něco domyslel, změnil některá jména a místa. Jinak ale je vše pravda pravdoucí!...“

Objednávejte na adrese redakce nebo na holomkova@srnm.cz

Cena 100 Kč + poštovné

Vážení čtenáři, pokud jste dostali tyto noviny do schránky, pravděpodobně zpracováváme vaše osobní údaje (jméno, adresa) za účelem doručování těchto novin. Pokud nesouhlasíte s tímto zpracováním, napište nám na srnm@srnm.cz a my vás z databáze vyřadíme.

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Döme, Tomáš Ščuka. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Roman Čonka, Prešov;

Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhango@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.